

ЕКСПРЕСИОНИЗАМ У СРПСКОЈ АРХИТЕКТУРИ

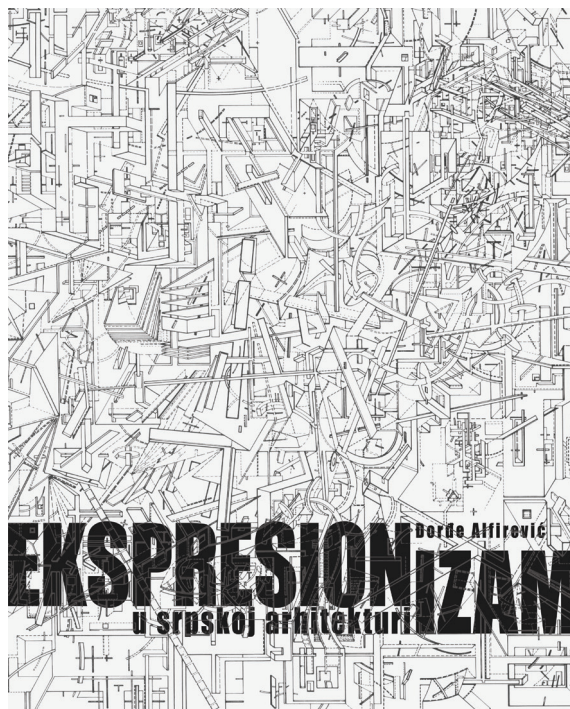
Аутор: Ђорђе Алфировић

Издавач: Орион арт, Београд, 2016.

Књига *Експресионизам у српској архитектури*, плод вишегодишњег истраживања аутора др Ђорђа Алфировића који се и у докторату бавио овом темом, представља важан допринос истраживању, упознавању и валоризацији српске архитектуре новијег доба. Фокусирајући се на један ток развоја српске архитектуре, аутор је, у континуитету, од половине 19. века до данас, препознао и пратио експресионистичке тенденције, издвојио ауторе и дела, чиме је обогати историографију националне архитектуре.

Књига је прегледно структурирана - састоји се од девет поглавља и прилога, богато је илустрована квалитетним фотографијама и приказима основа објеката, излагање је подржано обимним научним апаратом. У уводу аутор образлаже научну утемељеност теме, аргументујући став да је експресионизам у српској архитектури присутан у континуитету од половине 20. века до данас, указујући на најрепрезентативније примере и ауторе који су деловали у том духу. Друго поглавље је у целини посвећено појму и тумачењу експресионизма, његовом историјском развоју током 20. века и то у различитим уметничким дисциплинама (ликовној и филмској уметности, архитектури), да би, потом, аутор са посебним интересовањем усмерио пажњу на експресионистички исказ при обликовању форме, пластичности површине, перцепције и колоризма. Трагајући за стваралачким принципима и предусловима изражавања, аутор истиче особеност експресивног као потребу за оригиналним, издвајајућим, различитим, којом се потцртава посебност, како ствараоца, тако и инвеститора.

Термини експресија и експресивност обрађени су у следећа два поглавља кроз комуникацију са различитим ауторима из света уметности, филозофије, књижевности који су се бавили овим појмовима. Из изложених ставова следе закључци да је експресивност у архитектури својство или скуп особина једног архитектонског дела које је у директној вези са природним формама и другим феноменима који се могу перцепирати, да експресија одражава исказ мисли, визија и емотивног садржаја, такође и екстремна уметничка изражавања, а да је експресионизам радикална стваралачка тенденција у архитектури која поседује одлике и експресије

и експресионизма, активност која има за циљ аутентично исказивање мисли, емоција или осећања ствараоца путем архитектонског дела, које, као медијум, успоставља особену релацију између архитектонског израза и публике (корисника) са којим дело (архитект) комуницира.

Након исцрпног уводног разматрања о појму експресионизма, које је приређено како би се прецизирао термин, и уз тумачења естетских категорија експресионизма, експресије и експресивности, где су запажене значајне разлике у интерпретацијама, пажња је усмерена ка експресионизму у Србији чији је хронолошки развој праћен од краја 19. до почетка 21. века. У овом временском раздобљу аутор запажа четири периода (поглавља) која детерминише као: Наговештаји експресионизма у српској архитектури пре Првог светског рата, Експресионистички елементи у српској архитектури између два светска рата, Експресионизам у српској архитектури током трајања социјалистичке Југославије и Експресионизам у српској архитектури после слома

социјалистичке Југославије. У сваком поглављу Алфиревић даје слику друштвеног, социјалног и уметничко-стилског миљеа одређеног раздобља да би, потом, следили прикази референтних објеката које аутор свеобухватно и уз осврт на досадашња сазнања анализира, пажљиво пратећи експресионистичке елементе у њиховој поставци, декорацији и изразу. Одабрани и описани примери спадају међу најзначајнија дела у српској архитектури, издвајајући се управо индивидуалним ауторским изразом. Такође, а у складу са претходно постављеном терминолошком дистинкцијом коју додатно појашњава разликујући искрени и условљени експресионизам, аутор архитектонске примере педантно валоризује обogaћујући на тај начин перцепцију стилских кретања у српској архитектури.

На крају Алфиревић језгровито синтетизује изложено уз закључак да оно што се са сигурношћу може тврдити, јесте да поједини примери архитектуре у Србији поседују велику изражајну снагу, засновану на креативном и асоцијативном интерпретирању искустава прошлости и савременим експресионистичким тенденцијама у свету, из којих су архитекти у Србији до сада – али ће вероватно и убудуће – црпсти мотивацију за постизање високих домета у стваралаштву.

др Дијана Милашиновић Марић, историчар архитектуре

